

Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні

N 710/97-ВР, 10.12.1997, Закон, Верховна Рада України

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 15, ст.67)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 853-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, N 36, ст.277

N 980-IV від 19.06.2003, ВВР, 2004, N 2, ст.6

N 1839-IV від 22.06.2004, ВВР, 2004, N 38, ст.474

N 1840-IV від 22.06.2004, ВВР, 2004, N 38, ст.475

N 2800-IV від 06.09.2005, ВВР, 2005, N 42, ст.465

N 2802-IV від 06.09.2005, ВВР, 2005, N 48, ст.481

N 3421-IV від 09.02.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.199

N 997-V від 27.04.2007, ВВР, 2007, N 33, ст.440)

Цей Закон визначає правові основи обігу цінних паперів у Національній депозитарній системі та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні.

Р о з д і л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів і понять

У цьому Законі наведені нижче терміни і поняття вживаються в такому значенні:

бездокументарна форма цінного паперу - здійснений зберігачем обліковий запис, який є підтвердженням права власності на цінний папір;

відокремлений спосіб зберігання цінних паперів - спосіб, згідно з яким зберігач цінних паперів (далі - зберігач) зобов'язаний зберігати та вести облік сертифікатів цінних паперів із зазначенням їх номерів чи інших індивідуальних ознак;

випуск цінних паперів - зареєстрована у встановленому порядку сукупність цінних паперів одного емітента з одним державним реєстраційним номером, що можуть мати різні умови емісії, але надають однакові права;

власник цінних паперів - особа, яка має право власності на цінні папери відповідно до закону та/або договору управління майном;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 980-IV від 19.06.2003)

глобальний сертифікат - документ, оформлений на весь випуск цінних паперів у бездокументарній формі, крім приватизаційних паперів, які засвідчують право власника на безоплатне

одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду, який підтверджує право на здійснення операцій з цінними паперами цього випуску в Національній депозитарній системі;

депозитарій цінних паперів (далі - депозитарій) - юридична особа, яка провадить виключно депозитарну діяльність та може здійснювати кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів;

депозитарна діяльність - надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках (включаючи кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів;

депозитарний договір - договір між зберігачем та обраним ним депозитарієм, за яким депозитарій веде для зберігача рахунки у цінних паперах, на яких відображаються операції з цінними паперами, переданими зберігачем;

депозитарний облік - облік цінних паперів на рахунках власників цінних паперів у зберігачів або облік на рахунках у цінних паперах, який здійснює депозитарій для зберігачів та емітентів;

депонент - юридична або фізична особа, яка користується послугами зберігача на підставі договору про відкриття рахунку в цінних паперах;

договір про відкриття рахунку в цінних паперах - договір між власником цінних паперів та обраним ним зберігачем про передачу власником належних йому цінних паперів зберігачу для здійснення депозитарної діяльності;

договір про кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів - договір між фондовою біржою або учасниками організаційно оформленого позабіржового ринку та обраним ними депозитарієм про здійснення клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

договір про обслуговування емісії цінних паперів - договір між емітентом та обраним ним депозитарієм про обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів;

документарна форма цінного паперу - сертифікат цінних паперів (далі - сертифікат), що містить реквізити відповідного виду цінних паперів певної емісії, дані про кількість цінних паперів та засвідчує сукупність прав, наданих цими цінними паперами;

електронна торговельно-інформаційна мережа - сукупність програмно-технічних засобів, що використовуються фондовою біржею чи організаційно оформленим позабіржовим ринком для забезпечення укладення угод щодо цінних паперів;

зберігач - комерційний банк або торговець цінними паперами, який має ліцензію на зберігання та обслуговування обігу цінних паперів і операцій емітента з цінними паперами на рахунках у цінних паперах як щодо тих цінних паперів, що належать йому, так і тих, які він зберігає згідно з договором про відкриття рахунку в цінних паперах; при цьому зберігач не може вести реєстр власників цінних паперів, щодо яких він здійснює угоди;

(Абзац сімнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

знерухомлення цінних паперів - переведення цінних паперів, випущених у документарній формі, у бездокументарну форму шляхом депонування сертифікатів у сховищах зберігача цінних паперів та/або депозитарію з метою забезпечення подальшого їх обігу у вигляді облікових записів на рахунках зберігача цінних паперів та/або депозитарію;

колективний спосіб зберігання цінних паперів - спосіб, згідно з яким депозитарій чи зберігач веде депозитарний облік цінних паперів без зазначення їх номерів чи інших індивідуальних ознак;

кліринг - отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

кліринговий депозитарій - депозитарій, який одержав ліцензію Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку на здійснення клірингу щодо операцій з цінними паперами;

(Абзац двадцять перший статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

кореспондентські відносини щодо цінних паперів - оформлені договором відносини між депозитаріями, згідно з яким один депозитарій веде облік цінних паперів, що зберігаються в іншому депозитарії;

номінальний утримувач - депозитарій або зберігач цінних паперів, зареєстрований у реєстрі власників іменних цінних паперів як юридична особа, якій ці цінні папери передано за дорученням та в інтересах власників цінних паперів для здійснення операцій у Національній депозитарній системі;

організаційно оформлений позабіржовий ринок - організація, що об'єднує торговців цінними паперами для надання послуг в укладанні угод щодо цінних паперів і при цьому не має на меті отримання прибутку;

рахунки у цінних паперах - рахунки, що ведуться зберігачами для власників цінних паперів та депозитаріями для зберігачів щодо обслуговування операцій з цінними паперами;

реєстр власників іменних цінних паперів - складений реєстратором на певну дату список власників іменних цінних паперів та номінальних утримувачів;

реєстратор - юридична особа - суб'єкт підприємницької діяльності, який одержав у встановленому порядку ліцензію на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів;

(Абзац двадцять сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

розрахунковий банк - банк, з яким депозитарій уклав договір про грошові розрахунки за угодами щодо цінних паперів;

сертифікат - бланк цінного паперу, який видається власнику цінного паперу (цінних паперів) і містить визначені законодавством реквізити та назву виду цінного паперу (акція, облігація тощо) або найменування "сертифікат акцій (облігацій тощо)" і засвідчує право власності на цінний папір (цінні папери);

сертифікат якості цінних паперів у документарній формі - документ, який засвідчує ступінь технічного захисту виготовлених у документарній формі цінних паперів, що надається виробником сертифікатів цінних паперів емітенту для забезпечення можливості їх перевірки у процесі обігу на справжність (автентичність) та відповідність міжнародним стандартам якості;

учасники Національної депозитарної системи:

прямі учасники - депозитарії, зберігачі, реєстратори власників іменних цінних паперів;

опосередковані учасники - організатори торгівлі цінними паперами, банки, торговці цінними паперами та емітенти.

Стаття 2. Структура Національної депозитарної системи

1. Національна депозитарна система складається з двох рівнів.

Нижній рівень - це зберігачі, які ведуть рахунки власників цінних паперів, та реєстратори власників іменних цінних паперів.

Верхній рівень - це Національний депозитарій України (далі - Національний депозитарій) і депозитарії, що ведуть рахунки для зберігачів та здійснюють кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів.

Обслуговування обігу державних цінних паперів, у тому числі депозитарну діяльність щодо цих паперів, здійснює Національний банк України. Особливості здійснення депозитарної діяльності з

державними цінними паперами встановлюються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку спільно з Національним банком України. При здійсненні такої діяльності на Національний банк України не поширюються обмеження, встановлені абзацом шостим статті 1 та частиною першою статті 10 цього Закону.

У разі одержання ліцензії депозитарії та зберігачі можуть вести реєстри власників іменних цінних паперів.

(Абзац п'ятий частини першої статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

Ведення реєстрів власників іменних цінних паперів є виключною діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності і не може поєднуватися з іншими видами діяльності, крім депозитарної.

2. Сферою діяльності Національної депозитарної системи є:

стандартизація обліку цінних паперів згідно з міжнародними стандартами;

уніфікація документообігу щодо операцій з цінними паперами і нумерація цінних паперів, випущених в Україні, згідно з міжнародними стандартами;

відповідальне зберігання всіх видів цінних паперів як у документарній, так і в бездокументарній формах;

реальна поставка чи переміщення з рахунку в цінних паперах з одночасною оплатою грошових коштів відповідно до розпоряджень клієнтів;

акумулювання доходів (дивідендів, процентних виплат та виплат з погашення тощо) щодо цінних паперів, взятих на обслуговування системою, та їх розподіл за рахунками;

регламентація та обслуговування механізмів позики та застави для цінних паперів, що беруться на обслуговування системою;

надання послуг щодо виконання обов'язків номінального утримувача іменних цінних паперів, що беруться на обслуговування системою;

розробка, впровадження, обслуговування і підтримка комп'ютеризованих систем обслуговування обігу рахунків у цінних паперах і здійснення грошових виплат, пов'язаних з банківськими та/або з іншими системами грошового клірингу на щоденній чи іншій регулярній основі.

Для забезпечення функціонування єдиної системи депозитарного обліку у формі відкритого акціонерного товариства створюється Національний депозитарій. Уповноваженим органом управління часткою держави у статутному фонді Національного депозитарію є Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. На етапі створення Національного депозитарію держава виходячи з фінансових можливостей вживає заходів щодо його створення, передбачаючи на це відповідні кошти. Частка держави у статутному фонді Національного депозитарію може бути відчужена іншим акціонерам не раніше ніж через два роки після його створення.

До компетенції Національного депозитарію, крім видів діяльності, визначених статтею 6 цього Закону, належить:

стандартизація депозитарного обліку відповідно до міжнародних норм;

стандартизація документообігу щодо операцій з цінними паперами і нумерація (кодифікація) цінних паперів, випущених в Україні, відповідно до міжнародних норм;

встановлення відносин і налагодження постійної взаємодії з депозитарними установами інших країн, укладання як двосторонніх, так і багатосторонніх угод про пряме членство або кореспондентські відносини для обслуговування міжнародних операцій з цінними паперами учасників Національної депозитарної системи, контроль за їх кореспондентськими відносинами з депозитарними установами інших країн.

Порядок здійснення грошових розрахунків за операціями з цінними паперами у Національному

депозитарії встановлюється Національним банком України за погодженням з Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У назву інших депозитаріїв забороняється включати слова "національний" чи "центральний".

Стаття 3. Законодавство про Національну депозитарну систему

Законодавство про Національну депозитарну систему складається із цього Закону та інших законодавчих актів України.

Стаття 4. Форми випуску цінних паперів

1. Цінні папери, обіг яких дозволено на території України, і цінні папери, на які поширюється дія законів України, можуть випускатися в документарній та бездокументарній формах.

2. Форма випуску цінних паперів визначається за рішенням емітента про випуск цінних паперів, затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку при реєстрації випуску та є підставою для взяття цих цінних паперів на обслуговування Національною депозитарною системою як іменних цінних паперів у документарній формі, цінних паперів на пред'явника у документарній формі або цінних паперів у бездокументарній формі, іменна ідентифікація власників яких здійснюється на підставі облікового реєстру рахунків власників у зберігача.

3. Випуск цінних паперів у документарній формі здійснюється емітентом шляхом виготовлення сертифікатів, які випускаються з урахуванням вимог, визначених Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

4. У разі емісії цінних паперів у бездокументарній формі, крім приватизаційних паперів, які засвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду, емітент оформляє глобальний сертифікат, що відповідає загальному обсягу зареєстрованого випуску, і передає його на зберігання в обраний ним депозитарій.

На період передплати на певний випуск (емісію) цінних паперів емітент оформляє тимчасовий глобальний сертифікат, який підлягає заміні на постійний після державної реєстрації цього випуску Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку або анулюється в разі визнання випуску таким, що не відбувся.

Глобальний сертифікат, оформлений після державної реєстрації та визнання випуску таким, що відбувся, зберігається в депозитарії протягом усього періоду існування цінних паперів у бездокументарній формі.

Вимоги до оформлення і ведення обліку глобальних сертифікатів та їх реквізити встановлюються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Стаття 5. Перехід та реалізація права власності на цінні папери в Національній депозитарній системі

1. Іменні цінні папери, випущені в документарній формі (якщо умовами емісії спеціально не зазначено, що вони не підлягають передачі), передаються у порядку, встановленому для відступлення права вимоги (цесії).

(Абзац перший частини першої статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 997-V від 27.04.2007)

У разі відчуження знерухомлених іменних цінних паперів право власності переходить до нового власника з моменту зарахування їх на рахунок власника у зберігача.

Права на участь в управлінні, одержання доходу тощо, які випливають з іменних цінних паперів, можуть бути реалізовані з моменту внесення змін до реєстру власників іменних цінних паперів.

2. Право власності на цінні папери на пред'явника, випущені в документарній формі, переходить до нового власника з моменту передачі (поставки) цінних паперів.

У разі відчуження знерухомлених цінних паперів на пред'явника право власності на цінні папери переходить до нового власника з моменту зарахування їх на рахунок власника у зберігача.

3. Право власності на цінні папери, випущені в бездокументарній формі, переходить до нового власника з моменту зарахування цінних паперів на рахунок власника у зберігача.

4. Підтвердженням права власності на цінні папери є сертифікат, а в разі знерухомлення цінних паперів чи їх емісії в бездокументарній формі - виписка з рахунку у цінних паперах, яку зберігач зобов'язаний надавати власнику цінних паперів.

Виписка з рахунку у цінних паперах не може бути предметом угод, що тягнуть за собою перехід права власності на цінні папери.

5. Угоди щодо цінних паперів не підлягають нотаріальному посвідченню, якщо інше не передбачено законодавством чи угодою сторін.

Р о з д і л І І

ДЕПОЗИТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 6. Види депозитарної діяльності

1. Перелік цінних паперів, що обслуговуються Національною депозитарною системою, встановлює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

2. Юридичні особи, які згідно з цим Законом є учасниками Національної депозитарної системи, здійснюють такі види діяльності:

зберігання і обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів;

кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів;

ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Стаття 7. Зберігання і обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів

1. Діяльність, пов'язана із зберіганням цінних паперів та обліком прав власності на них, здійснюється на підставі договору про відкриття рахунку у цінних паперах, який укладається власником цінних паперів з обраним ним зберігачем; депозитарного договору, який укладається між зберігачем і депозитарієм, або договору про обслуговування емісії цінних паперів, який укладається між емітентом та обраним ним депозитарієм.

2. Договори про відкриття рахунку у цінних паперах, депозитарні договори і договори про обслуговування емісії цінних паперів повинні відповідати вимогам типових договорів, затверджених Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

3. У договорі про відкриття рахунку у цінних паперах, випущених у документарній формі, визначається спосіб зберігання цінних паперів (колективний чи відокремлений).

Іменні цінні папери, що знаходяться в колективному зберіганні на рахунках власників у зберігача і не обліковані на рахунках зберігача в депозитарії, підлягають обов'язковому занесенню до реєстру власників іменних цінних паперів на ім'я зберігача як номінального утримувача.

Іменні цінні папери, що знаходяться в колективному зберіганні на рахунках у цінних паперах зберігачів у депозитарії, підлягають обов'язковому занесенню до реєстру власників іменних цінних паперів на ім'я депозитарію як номінального утримувача.

У договорі про відкриття рахунку у цінних паперах визначаються умови ведення рахунку власника цінних паперів, порядок проведення операцій емітента, порядок надання облікової та фінансової інформації зберігачем, а також умови оплати його послуг тощо.

4. У депозитарному договорі встановлюється право зберігача передавати до депозитарію виключно цінні папери, які знаходяться в колективному зберіганні, порядок здійснення операцій депозитарієм, умови ведення рахунків, порядок проведення операцій емітента, порядок надання облікової та фінансової інформації депозитарієм, а також умови оплати його послуг тощо.

Депозитарії та зберігачі не мають права укладати угоди щодо цінних паперів, які належать депоненту і зберігаються у них на рахунках у цінних паперах, у власних інтересах чи в інтересах третіх осіб без відповідного доручення.

Укладення договору про відкриття рахунку у цінних паперах або депозитарного договору не може бути обумовлене відмовою депонента від будь-якого з прав, що надає цінний папір.

5. У договорі про обслуговування емісії цінних паперів між емітентом чи його представником та обраним ним депозитарієм визначається порядок взяття на обслуговування та обслуговування емісії цінних паперів, операцій емітента в депозитарії щодо випущених ним цінних паперів, порядок переведення цінних паперів з документарної форми у бездокументарну тощо.

У разі розміщення на зберігання цінних паперів, випущених у документарній формі згідно з договором про обслуговування емісії цінних паперів, передбачається надання емітентом або зберігачем, що передає даний випуск на зберігання депозитарію, сертифіката якості цінних паперів у документарній формі.

6. Зберігач не має права користуватися послугами іншого зберігача для виконання своїх зобов'язань щодо зберігання сертифікатів та обліку прав власності на цінні папери своїх депонентів.

У разі одержання депозитарієм від зберігача цінних паперів, щодо яких він не укладав з емітентом договору про обслуговування емісії цінних паперів, депозитарій зобов'язаний передати їх тому депозитарію, з яким емітент уклав такий договір, якщо між депозитаріями не встановлено кореспондентські відносини щодо цінних паперів.

7. Для обліку цінних паперів, депонованих власником згідно з договором про відкриття рахунку у цінних паперах, зберігач відкриває на його ім'я рахунок у цінних паперах, на якому обліковуються права власності на цінні папери, що належать депоненту, а також обмеження щодо цих цінних паперів депонента.

Для обліку цінних паперів, переданих зберігачем депозитарію на підставі депозитарного договору, депозитарій відкриває на ім'я зберігача рахунок у цінних паперах, на якому здійснює облік депонованих цінних паперів. Цінні папери, депоновані емітентом на підставі договорів про обслуговування емісії цінних паперів, зараховуються на його рахунок у цінних паперах. Для цінних паперів, депонованих іншими депозитаріями через кореспондентські відносини щодо цінних паперів, оформлені на підставі відповідного договору, кожний депозитарій відкриває спеціальні рахунки у цінних паперах.

Для обліку цінних паперів, депонованих управителем згідно з договором про відкриття рахунку у цінних паперах, зберігач відкриває на ім'я управителя рахунок у цінних паперах, вказуючи, що рахунок відкритий для управителя, для обліку цінних паперів, що належать йому на праві довірчої власності, а також обмеження щодо цих цінних паперів.

(Частина сьому статті 7 доповнено абзацом третім згідно із Законом N 980-IV від 19.06.2003)

8. Обіг цінних паперів, записаних на рахунок у цінних паперах на підставі депозитарного договору, обслуговується виключно шляхом переведення їх на відповідний рахунок у цінних паперах у депозитарії. При виконанні клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів між зберігачами, а також при проведенні операцій емітента зміни на рахунках у цінних паперах і на грошових рахунках вносяться одночасно.

9. Депозитарії можуть одержувати від емітента безпосередньо на свій рахунок доходи з цінних

паперів для наступного перерахування їх зберігачам. Зберігач зобов'язаний у встановлений договором строк зарахувати зазначені доходи на грошові рахунки власників цінних паперів. Ці доходи не є доходами депозитарію і не підлягають оподаткуванню у складі доходів депозитарію. Депозитарії та зберігачі цінних паперів не зобов'язані надавати власникам цінних паперів документи (сертифікати, купони) для реалізації відповідних прав власності при проведенні емітентом операцій із цінними паперами, якщо інше не передбачено договором.

Стаття 8. Кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів

1. Кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів здійснюються виключно депозитаріями, які забезпечують поставку цінних паперів на рахунки зберігачів у депозитарії з одночасною оплатою грошових коштів на рахунках зберігачів. Для здійснення клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів депозитарій має одержати ліцензію.

(Абзац перший частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

Банки, які є управителями, можуть здійснювати операції з поточного обслуговування відкритих на ім'я управителя рахунків у цінних паперах та здійснювати у грошовій формі розрахунки та кліринг.

(Частину першу статті 8 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 980-IV від 19.06.2003)

2. Взаєморозрахунки за угодами щодо цінних паперів здійснюються на підставі розрахункових документів, наданих сторонами відповідно до договорів, що передбачають перехід права власності на цінні папери, або інформації, наданої фондовими біржами та організаційно оформленим позабіржовим ринком.

3. Кліринговий депозитарій для здійснення грошових розрахунків за угодами щодо цінних паперів зобов'язаний користуватися послугами, що надають розрахункові банки на підставі відповідного договору, типова форма якого затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Національним банком України.

Вимоги до такого розрахункового банку встановлюються у положенні, що затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Національним банком України.

Правила та операційні стандарти клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів затверджуються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Правила та операційні стандарти грошового клірингу та розрахунків за операціями з цінними паперами затверджуються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Національним банком України і Міністерством фінансів України.

Стаття 9. Ведення реєстрів власників іменних цінних паперів

1. Діяльність щодо ведення реєстру власників іменних цінних паперів здійснює емітент або реєстратор. Якщо кількість власників іменних цінних паперів емітента перевищує кількість, визначену Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку як максимальну для організації самостійного ведення реєстру емітентом, емітент зобов'язаний доручити ведення реєстру реєстратору шляхом укладення відповідного договору.

Договір на ведення реєстру емітент може укласти лише з одним реєстратором. При цьому таке доручення емітента не знімає з нього відповідальності щодо виконання зобов'язань, що випливають із угод щодо цінних паперів.

2. Рішення про передачу ведення реєстру власників іменних цінних паперів приймається виключно на загальних зборах акціонерів.

Загальні збори акціонерів або спостережна рада акціонерного товариства затверджують умови договору на ведення реєстру власників іменних цінних паперів у порядку, визначеному статутами товариства. У разі неукладення договору протягом тридцяти календарних днів Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку надсилає товариству розпорядження про необхідність його

укладення, а у разі невиконання зазначеного розпорядження протягом п'ятнадцяти календарних днів притягує посадових осіб товариства до відповідальності відповідно до Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні".

Рішення про передачу ведення тимчасового реєстру акціонерів до проведення перших загальних зборів приватизованого підприємства і до розміщення не менше 60 відсотків акцій для підприємств, що знаходяться в процесі приватизації, приймається правлінням підприємства, що приватизується.

3. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, будь-які інші органи державної влади, а також юридичні та фізичні особи не можуть приймати рішення обов'язкового чи рекомендаційного характеру щодо ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, забезпечення ведення таких реєстрів чи їх розподілу, що суперечать частині другій цієї статті.

4. Ведення реєстрів власників іменних цінних паперів передбачає облік та зберігання протягом певних строків інформації про власників іменних цінних паперів та про операції, внаслідок яких виникає необхідність внесення змін до реєстру власників іменних цінних паперів.

Підставою для внесення змін до реєстру власників іменних цінних паперів є документи, згідно з якими переходить право власності на відповідні іменні цінні папери.

Реєстратор зобов'язаний протягом трьох робочих днів від дати прийняття документів у порядку, визначеному Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, внести зміни до реєстру власників іменних цінних паперів або надати мотивовану відповідь про відмову у внесенні таких змін.

(Частина четверту статті 9 доповнено абзацом третім згідно із Законом N 1839-IV від 22.06.2004)

5. Реєстратор зобов'язаний на вимогу власника цінних паперів або його представника, а також номінального утримувача надати виписку з реєстру власників іменних цінних паперів. Власник або його представник чи номінальний утримувач не мають права вимагати включення до виписки інформації, що виходить за межі компетенції реєстратора, у тому числі інформації про інших власників та кількість цінних паперів, які їм належать.

6. Відомості про номінального утримувача підлягають внесенню у реєстр власників іменних цінних паперів на підставі відповідного доручення, якщо право зберігача або депозитарію виступати номінальним утримувачем не передбачено договором про відкриття рахунку у цінних паперах або депозитарним договором.

Внесення номінального утримувача в реєстр власників іменних цінних паперів, а також перереєстрація цінних паперів на іншого номінального утримувача не означає, що право власності на цінні папери переходить до номінального утримувача.

Операції з цінними паперами, що здійснюються між депонентами одного номінального утримувача, не відображаються у реєстрі власників іменних цінних паперів.

Для складання реєстру власників іменних цінних паперів на обумовлену дату для виконання зобов'язань емітента номінальний утримувач повинен надати реєстратору список усіх власників.

Р о з д і л І І І

УЧАСНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕПОЗИТАРНОЇ СИСТЕМИ

Стаття 10. Депозитарії

1. Депозитарій - юридична особа, яка створюється у формі відкритого акціонерного товариства, учасниками якого є не менше ніж десять зберігачів, і яка здійснює виключно депозитарну діяльність. При цьому частка одного учасника в статутному фонді депозитарію не може перевищувати двадцяти п'яти відсотків цього фонду.

2. Фондова біржа чи учасники організаційно оформленого позабіржового ринку можуть бути засновниками депозитарію.

3. Клієнтами депозитарію є зберігачі, які уклали з ним депозитарний договір, емітенти щодо рахунків власних емісій, відкритих на підставі договорів про обслуговування емісії цінних паперів, а також інші депозитарії, з якими укладено договори про кореспондентські відносини.

4. Оплата послуг депозитарію здійснюється за тарифами, які встановлює сам депозитарій. Максимальний розмір тарифів встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Антимонопольним комітетом України.

Стаття 11. Зберігачі цінних паперів

1. Комерційні банки, які мають ліцензію на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, і торговці цінними паперами за наявності ліцензії мають право бути зберігачами, провадити за дорученням власника операції з депонованими цінними паперами і здійснювати іншу депозитарну діяльність, пов'язану з обігом цінних паперів, за винятком клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів.

(Абзац перший частини першої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

У статутному фондів зберігача частка іншого зберігача, торговця цінними паперами, інвестиційної компанії та інших професійних учасників фондового ринку не може перевищувати п'яти відсотків. Частка інституційного інвестора, який не є професійним учасником фондового ринку (страхова компанія, недержавний пенсійний фонд та інші) у статутному фондів зберігача не може перевищувати двадцяти відсотків, якщо інше не передбачено законом.

(Абзац другий частини першої статті 11 в редакції Закону N 1840-IV від 22.06.2004)

2. Зберігачі здійснюють зберігання та обслуговування обігу цінних паперів і операцій емітента з цінними паперами на рахунках у цінних паперах, які належать їх власникам (у тому числі самому зберігачу).

У разі одержання зберігачем ліцензії на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів зберігачу забороняється здійснювати будь-які операції з цінними паперами, реєстр власників яких він веде, крім операцій реєстратора за договором з емітентом. Зберігач не може бути інвестиційним керуючим депонента, який є інституційним інвестором.

(Абзац другий частини другої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

3. Оплата послуг зберігача провадиться за тарифами, встановленими самим зберігачем. Максимальний розмір тарифів встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Антимонопольним комітетом України.

Стаття 12. Реєстратори власників іменних цінних паперів

1. Юридичні особи можуть одержати ліцензію на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, якщо реєстраційна діяльність передбачена їх статутом. Органи державної влади не можуть бути засновниками або учасниками реєстратора. Центри сертифікатних аукціонів і їх правонаступники не можуть вести реєстри і бути засновниками та учасниками реєстратора.

(Абзац перший частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

Реєстратор та його учасник не можуть прямо чи опосередковано володіти акціями емітента, реєстр власників іменних цінних паперів якого веде цей реєстратор.

(Абзац другий частини першої статті 12 в редакції Закону N 853-IV від 22.05.2003)

Емітент може вести власний реєстр самостійно, якщо кількість власників цінних паперів не перевищує кількості, визначеної Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Емітент не може бути прямо чи опосередковано засновником та учасником реєстратора, реєстр власників іменних цінних паперів якого веде цей реєстратор.

(Частина першу статті 12 доповнено абзацом згідно із Законом N 853-IV від 22.05.2003)

2. Реєстратор веде реєстр власників іменних цінних паперів на умовах договору, що укладається з емітентом цінних паперів.

Типова форма договору затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

3. Оплата послуг реєстратора здійснюється за тарифами, які встановлює сам реєстратор. Максимальний розмір тарифів встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Антимонопольним комітетом України.

Р о з д і л І V

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО ОБІГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Стаття 13. Записи на рахунках у цінних паперах на електронних носіях

1. Цінні папери, випущені в документарній формі, можуть бути переведені у бездокументарну форму та зберігатися на електронних носіях внаслідок знерухомилення цінних паперів.

Обслуговування угод щодо цінних паперів у бездокументарній формі проводиться тільки учасниками Національної депозитарної системи.

2. Для укладення на фондовій біржі чи на організаційно оформленому позабіржовому ринку угод щодо цінних паперів, які випущені в документарній формі, цінні папери мають бути знерухомилені в депозитарії, що їх обслуговує.

Стаття 14. Порядок обміну інформацією та стандартизація процедур у Національній депозитарній системі

1. Порядок обміну інформацією на умовах гарантованої конфіденційності між учасниками Національної депозитарної системи і формування стандартизованих процедур здійснення ними операцій із цінними паперами, випущеними в бездокументарній формі, та знерухомиленими цінними паперами встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку згідно з вимогами міжнародних стандартів і на базі використання міжнародних систем нумерації цінних паперів.

2. Учасники Національної депозитарної системи гарантують конфіденційність інформації щодо рахунків у цінних паперах та обігу цінних паперів. Усі їх працівники зобов'язані дотримуватися вимог конфіденційності інформації щодо рахунків у цінних паперах та обігу цінних паперів.

Норми технічного захисту інформації встановлюються відповідно до законодавства України та нормативно-правових актів Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, погоджених з Державним комітетом України з питань державних секретів та технічного захисту інформації.

Довідки про операції з цінними паперами та рахунки в цінних паперах видаються тільки депонентам або за їх письмовим дорученням - іншим особам, а також в інших випадках, передбачених законодавством України.

Р о з д і л V

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕПОЗИТАРНОЇ СИСТЕМИ

Стаття 15. Видача ліцензій на здійснення депозитарної діяльності

1. Ліцензійні умови здійснення депозитарної діяльності учасниками Національної депозитарної системи встановлюються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

2. Для здійснення кожного з видів депозитарної діяльності учасникам Національної депозитарної системи видається ліцензія Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Для здійснення клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів депозитарій має отримати ліцензію Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Порядок видачі ліцензії затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

3. Ліцензія на здійснення депозитарної діяльності комерційним банкам видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Національним банком України.

*(Стаття 15 в редакції Закону N 2800-IV від
06.09.2005)*

Стаття 16. Облік цінних паперів у Національній депозитарній системі

Облік цінних паперів у Національній депозитарній системі здійснюється відповідно до норм та правил обліку цінних паперів, затверджених Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Національним банком України, а для комерційних банків - Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку спільно з Національним банком України, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України.

Стаття 17. Контроль за діяльністю Національної депозитарної системи

Контроль за діяльністю Національної депозитарної системи здійснює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також у межах повноважень, визначених законодавством України, - Національний банк України, Міністерство фінансів України та інші державні органи.

Державним представником у Національній депозитарії, депозитаріях, організаторах торгівлі та інших професійних учасниках ринку цінних паперів не може бути відповідно посадова особа органів управління Національного депозитарію, депозитаріїв, організаторів торгівлі та інших професійних учасників ринку цінних паперів.

(Статтю 17 доповнено частиною другою згідно із Законом N 2802-IV від 06.09.2005)

Стаття 18. Обмеження щодо участі працівників прямих учасників Національної депозитарної системи та державних органів, які здійснюють контроль за діяльністю Національної депозитарної системи, у професійній діяльності на ринку цінних паперів

Працівникам прямих учасників Національної депозитарної системи та державних органів, які здійснюють контроль за діяльністю Національної депозитарної системи, забороняється здійснювати професійну діяльність на ринку цінних паперів, бути засновниками або учасниками юридичних осіб, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, виконувати будь-яку оплачувану роботу для цих осіб, крім викладацької.

Працівникам прямих учасників Національної депозитарної системи та державних органів, які здійснюють контроль за діяльністю Національної депозитарної системи, забороняється використовувати інформацію щодо цінних паперів, до якої вони мають доступ, для укладання угод щодо цінних паперів у власних інтересах.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку може встановити окремий порядок реєстрації угод щодо цінних паперів, однією із сторін яких є працівники прямих учасників Національної депозитарної системи та державних органів, які здійснюють контроль за діяльністю Національної

депозитарної системи, або члени їх сімей.

Перелік посад та робіт, виконуваних працівниками прямих учасників Національної депозитарної системи та державних органів, що здійснюють контроль за діяльністю Національної депозитарної системи, які зобов'язані щорічно подавати Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку відомості про цінні папери, що є у власності цих працівників та членів їх сімей, затверджується Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У разі виявлення недобросовісного використання інформації, до якої працівник Національної депозитарної системи мав доступ, угода щодо цінних паперів, укладена з використанням цієї інформації, визнається недійсною у судовому порядку.

Стаття 19. Розгляд спорів

Спори, пов'язані з додержанням вимог цього Закону, розглядаються у судовому порядку.

Стаття 20. Відповідальність за порушення цього Закону

Особи, винні у порушенні цього Закону, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Р о з д і л VI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Закон України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" набирає чинності з дня опублікування.

Емітенти, які випустили цінні папери до набрання чинності Законом України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", зобов'язані протягом шести місяців з дня його опублікування визначитися щодо впорядкування форм випуску цінних паперів, емісія яких визнана такою, що відбулася, і привести форми випусків своїх цінних паперів у відповідність з вимогами цього Закону. Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку визначити вимоги до сертифікатів цінних паперів, випущених у документарній формі.

Установити, що при приведенні форм випусків цінних паперів у відповідність з цим Законом державне мито як за реєстрацію випусків цінних паперів з емітентів не стягується, крім випадків, які стосуються збільшення розміру статутного фонду. Знерухоми іменних цінних паперів на ім'я зберігача, випуск яких здійснено у бездокументарній формі без оформлення глобального сертифіката, протягом року після набрання чинності цим Законом відбувається на підставі виписки з реєстру власників іменних цінних паперів на ім'я зберігача із спеціальною позначкою "для депонування" та обов'язковим оформленням зберігачів щодо знерухомих цінних паперів як номінальних утримувачів у реєстрах власників іменних цінних паперів.

2. Кабінету Міністрів України:

разом з Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку протягом шести місяців після набрання чинності цим Законом підготувати з урахуванням положень цього Закону та подати на розгляд Верховної Ради України проекти законів України про інвестиційні компанії та інвестиційні фонди та про внесення змін до Закону України "Про цінні папери і фондову біржу";

забезпечити організаційно і необхідними фінансовими та іншими ресурсами діяльність Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо створення Національної депозитарної системи та інших елементів інфраструктури фондового ринку України;

передбачити у Державному бюджеті України на поточний та наступні роки видатки на створення та утримання Національної депозитарної системи та моніторингу фондового ринку до їх переходу на самофінансування;

у двомісячний термін з дня набрання чинності цим Законом надати у місті Києві будинок для

розміщення Національного депозитарію.

3. Юридичним особам, що здійснюють депозитарну діяльність на підставі ліцензій, виданих Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку згідно з Указом Президента України від 2 березня 1996 року N 160/96, протягом шести місяців після набрання чинності цим Законом привести свої статутні документи у відповідність з вимогами Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні".

(Пункт 3 розділу VI із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

4. Комерційним банкам, які здійснюють діяльність депозитаріїв інвестиційних фондів та інвестиційних компаній, протягом шести місяців після набрання чинності цим Законом привести свою діяльність щодо одержання ними ліцензії на здійснення діяльності зберігача цінних паперів у відповідність з вимогами Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні".

(Пункт 4 розділу VI із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

5. Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку:

протягом шести місяців після набрання чинності цим Законом переоформити надані раніше ліцензії на здійснення депозитарної діяльності учасниками Національної депозитарної системи, які привели свої статутні документи у відповідність із Законом України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", без стягнення плати за перереєстрацію;

(Абзац другий пункту 5 розділу VI із змінами, внесеними згідно із Законом N 2800-IV від 06.09.2005)

разом з Державним комітетом України з питань державних секретів та технічного захисту інформації за участю Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики та управління народним господарством розробити державну цільову програму технічного захисту інформації щодо цінних паперів, яка включала б законодавчу і нормативну базу виготовлення на українських підприємствах та обіг на фондовому ринку України цінних паперів у документарній формі з урахуванням міжнародних вимог, а також технічного захисту конфіденційної і комерційної інформації про електронний обіг цінних паперів на ринку цінних паперів в Україні.

(Абзац третій пункту 5 розділу VI із змінами, внесеними згідно із Законом N 3421-IV від 09.02.2006)

6. Запропонувати Президенту України привести у відповідність з Конституцією України та цим Законом такі укази Президента України:

від 19 лютого 1994 року N 55/94 "Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії";

від 25 травня 1994 року N 247/94 "Про облік прав власності на іменні цінні папери та депозитарну діяльність" (у редакції Указу Президента України від 2 березня 1996 року N 160/96).

7. До приведення законодавства у відповідність з цим Законом закони та інші нормативні акти України, прийняті до набрання чинності Законом України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

8. Фонду державного майна України протягом 1997 року передати у підпорядкування Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку національну мережу центрів сертифікатних аукціонів.

Президент України

Л.КУЧМА

**м. Київ, 10 грудня 1997 року
N 710/97-ВР**